

PRINCIPIA ET DOCUMENTA
VITÆ CHRISTIANÆ.

PARS PRIMA.

DE VITA CHRISTIANA, EJUSQUE FINE, ET
OFFICIIS.

CAPUT I.

DE TRIBUS GENERIBUS CHRISTIANORUM.

Cum omnem Christianorum multitudinem in Catholica Ecclesia viventium, eorumque mores et instituta veluti è specula prospicio, tria quasi eorum genera mihi videor deprehendisse. Unum est eorum, qui Christi doctrinam et exempla in spiritu et veritate sectantes, se re et nomine Christianos esse perpetuâ et exactissimâ Evangelicæ perfectionis exercitatione ostendunt : Deo enim servientes et in lege ejus die ac nocte meditantes, carnem suam cum desideriis et concupiscentiis crucifigunt, nullis adversitatibus victi, nullis prosperitatibus depravati. In hoc autem genere nonnulli eminent, quo-

rum virtutes ultra humanam conditionem assurgunt. Servant siquidem continentiam usque ad tenuissimum victum et perpetuum jejunium : puritatem custodiunt usque ad cujuscumque etiam licitæ delectationis contemptum : patientiam exercent usque ad cruces et flammam : seipsos abnegant usque ad omnimodam abjectionem, et odium sui : divitias spernunt usque ad patrimonia distributa pauperibus : Deum diligunt usque ad supremum gradum, qui in hac vita haberi potest : omnes denique virtutes in gradu heroico possident, ita ut mirentur cæteri qui eos vident, et fateantur imbecillitatem suam, quia ad tantam perfectionem pervenire non possunt. Sed horum numerus ad paucissimos redigitur, et vulgò ignotos, qui sibi ac mundo mortui et crucifixi, vitam degunt absconditam cum Christo in Deo.

Alterum illos complectitur, qui orthodoxæ fidei professione contenti, his rebus dumtaxat quæ foris apparent, Christiani hominis officia contineri arbitrantur ; timentes quidem Deum, sed et cupiditatibus suis tanquam idolis suis servientes. Ad Sacramenta frequenter accedunt, sed tantâ animi remissione et socordâ, ut ex frequentia nihil proficiant : à gravioribus peccatis abstinere satagunt, leviora negligunt : exteriores Religionis actus non omittunt ; sed terrenis affectibus immersi, sibi quæ semper et propriis commodis addicti, quid sit vita interior, quid perfectio Christiana, quid ascensus mentis in Deum, quid abnegatio rerumque omnium abdicatio, sine qua neminem posse suum esse discipulum toties Christus docuit, aut prorsus ignorant, aut discere nolunt : et si quis

eis sanctioris vitæ documenta proponat, illa ad Monachos et ad Anachoretas ablegant, stulto et lacrymabili errore decepti.

Tertium genus illos omnes comprehendit, qui ideò Christiani dicuntur, quia à Christianis parentibus orti, et aquâ baptismatis regenerati, inter Christianos commorantur : moribus autem deteriores sunt infidelibus, improbi, sceleribus pleni, abominabiles, quorum immensa multitudo est.

CAPUT II.

TERTIUM GENUS CHRISTIANORUM DESCRIBITUR.

Hi sunt qui ore Deum fatentur, factis negant : corpus enim suum ejusque commoda nimis amantes, et sæculi legibus pertinaciter adhærentes, contra Evangelicam veritatem ita se obdurant, ut se esse Christianos penè erubescant. Fovent quotidie peccata sua, et flagitiis in consuetudinem versis, etiam verecundiam perdidit. Nihil sapiunt nisi terram, bonaque et mala solius corporis voluptate perpendunt, et sic omnes vitæ suæ actus disponunt, ut veluti bruta animalia corporis sensibus obsequantur. Maximum bonum judicant opes, quas si bonis artibus nequeunt, malis assequi student. Nihil illis turpe, nihil indignum, dummodo pecuniis affluant et dignitatibus, quibus ad injuriam Creatoris sacrilegè abutuntur ; et quod olim de quibusdam Græcis dictum legitur, ædificant

quasi semper victuri, vivunt quasi alterâ die mori-
turi. Hæc autem faciunt, quia verbis Domini non
credunt, et humanæ conditionis obliiti longam sibi
annorum seriem pollicentur. Quiescunt in rebus
transeuntibus, quæ rursus ab aliis occupandæ sunt,
nihil solliciti de permanentibus, quia de *Eternitate*
non cogitant. Torquet illos ambitio, dissolvit libido,
inflat superbia, lacerat invidia, agitant cupiditates,
et justitiæ fastidio laborantes sic Dei mandata aver-
santur, ut ferè etiam execrentur. Clamat Christus
beatos esse pauperes, beatos qui lugent, qui perse-
cutionem patiuntur : isti ex adverso beatos illos
dicunt, qui divitiis ad satietatem abundant, qui
super alios dignitate eminent, quos omnes vene-
rantur. Edixit ille suum Discipulum esse non posse,
qui non renuntiat omnibus quæ possidet : isti, quæ
habent, cum amore retinent, cum dolore amittunt ;
imò et aliena concupiscunt, et si nemo prohibeat,
cum injuria rapere parati sunt. Aliqui etiam Eccle-
siæ addicti, qui solum Christum partem suam esse
professi sunt, suæ promissionis immemores, num-
mos non cessant nummis addere, possidentes sæpe-
numerò sub Christo paupere quæ sub locuplete
mundo non habebant. Præceptum Domini est, ut
diligamus inimicos nostros, atque his, qui nos ode-
runt, beneficia rependamus : isti et odio habent, et
contumeliâ afficiunt, et si factis nequeunt, saltem
animo offendunt. Jubet ille, ut auferenti tunicam
dimittamus et pallium : ut dexteram maxillam per-
cutienti sinistram præbeamus : quis est qui obtem-
peret ? imò quis est qui hoc sive mandatum, sive
consilium non contemnat, non irrideat ? Percurra-

qui voluerit Christi Evangelium, ejusque sectatores
recenseat, paucissimos reperiet, qui ad ejus præ-
scriptum vivant, qui ipsum quâ par est æstimatio-
ne et veneratione prosequantur. Sed nec legere,
nec audire dignantur, et iniquas mundi fabulatio-
nes atque insanias falsas Verbo Dei anteponunt, vel
ex hoc ostendentes se ad illos pertinere, qui verba
Dei non audiunt, quia ex Deo non sunt. Cum sit
igitur hominis Christiani Deo fideliter credere, ejus
consiliis obsequi, ejus parere mandatis ; fit absque
dubio, ut qui hæc spernit et conculcat, Christianus
non sit : fides enim sine operibus mortua est, nec
quidquam prodest magni nominis prærogativa, si
mores illi et officia non consentiunt. Inter Christia-
num et infidelem non sola fides discrimen ponere,
sed vita etiam et mores debent, ut vera Religio à
falsa operibus distinguatur. Qualis enim fides illo-
rum esse potest, qui sic Deo credunt, ut ejus man-
data contemnant ? Similes dæmoni isti sunt, qui
credit, et contremiscit : atque utinam deteriores
non essent, nam dæmon credulitatem habet et ti-
morem : hi fidem jactant, timorem non habent.

CAPUT III.

PECCATUM ORIGINALE CAUSAM ESSE OMNIUM MALORUM.

Causam hujus pravitatis nemo potest ignorare,
cui nota sit primi hominis prævaricatio. Amissâ
enim justitiâ originali, in tot mala incidit vitiatæ

naturæ massa damnata, ut eorum multitudo omnem vincat eloquentiam. Hinc vita traducitur plena laboribus et doloribus, plena vitiis et iniquitatibus, suoque pondere proclivis ad malum. Hinc horrenda illa profunditas ignorantiae, quæ mentem nostram tenebrosâ quâdam caligine involvit. Hinc cæca et indomita concupiscentia, quæ animam deprimit, et affigit humi. Hinc aversio à Deo, et amor rerum pereuntium, atque ex hoc mordaces curæ, insana gaudia, lites, discordiæ, rixæ, hæreses, sacrilegia, infandæ libidines, ac totius ferè humani generis aeterna damnatio. Illa siquidem fuit impiæ rebellionis justissima pœna, ut qui propriâ voluntate in superbiam elatus Deum deseruit, ab eo desertus sit; et qui libero arbitrio benè uti nòluit cum posset, jam ipso ad bonum uti, et Deum diligere sicut oportet, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, aut quæ recta sunt cogitare nequeat, nisi gratia et misericordia divina ipsum excitet et præveniat. Homo igitur sibi relictus amoris sui pondere ad se ipsum convertitur, sibi que soli incubans, in se tamquam in centro requiescit. Atque utinam omnes Christiani hanc veritatem benè perciperent; nam si se captivos esse sub lege peccati et ad omne bonum ineptos agnoscerent, ab eo utique auxilium continua et ferventi oratione peterent, qui operatur in nobis et velle et perficere, et à quo omne lumen et robur et omnis sufficientia nostra procedit. Sed jacent plerique in profundo sepulti, et miserando errore delusi suam cœcitatem, suosque languores amant, et se sanos existimant, quia nesciunt se ægrotare.

CAPUT IV.

OCCASIO ET SCOPUS HUIUS LIBELLI.

Hæc cum sæpius mente revolverem, vitæque transactæ perditos dies in amaritudine animæ meæ recogitarem, duplex me cura invasit, quarum una præteritum tempus, altera futurum respiciens, de utroque anxium et sollicitum reddidit. Nam si dies antea actos simul adesse jubeo, et serium de iis examen instituo, horrori mihi sunt tot Divinæ legis prævaricationes, et toties violata Fides quæ Christo in Baptismate nomen dedi, abrenuntians Satanæ, cunctisque operibus et pompis ejus: pudetque me gratiæ Dei infidelem fuisse. Si verò mentis obtutum in ea figo quæ ventura sunt, Dei tremenda judicia expavesco, et veniæ ac salutis incertus totis artibus contremisco. In his igitur angustiis constitutus, statui, Deo opitulante, mihi ipsi primum, tum aliis quos eadem calamitas premit, efficaciter succurrere, et remedia præscribere quæ semper in promptu sint, ut imbecillitas memoriæ assiduâ lectione reparetur, viamque perfectionis arripere cupientibus, prolixæ inquisitionis labor absit. Nam quia omnis disquisitio veritatis fit ex quibusdam principiis, quæ à Philosophis Axiomata, à Medicis Aphorismi dicuntur, quibus præcipuarum rerum compendium ac veluti medulla continetur; propositum mihi est in hoc Libello, quidquid de

Vita sanctè instituenda in sacra primùm Scriptura, tum in Codicibus sanctorum Patrum et piorum Scriptorum diffusè legitur, ad certa quædam, et magis necessaria Vitæ Christianæ Principia restringere, quæ brevia sint et concisa, et paucis multa comprehendant. Porrò hoc unum est necessarium, à quo summa rerum vitæque beatæ tota ratio dependet, scire quid sit Christianè vivere. *Quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?* (1) Quid verò perversiùs magisque insanum aut dici, aut fingi potest, quàm Christiani nomine gloriari, vitamque prorsus alienam à Christi doctrina et exemplis instituere? Vanum est nomen, cui vita non congruit.

CAPUT V.

CUR VITÆ CHRISTIANÆ DOCUMENTA MULTI DISCUNT, PAUCI
EXFQUUNTUR.

Hæc autem Præcepta facillè possunt omnes legere, discere, et meditari; sed quod valde dolendum est, eorum germanam vim et notionem pauci assequuntur. Facillè omnes agnoscimus iter ad Cælum parandum esse abnegatione, jejuniis, vigiliis, carnis castigatione, multisque tribulationibus; sed in actionibus nostris aliter sentire videmus. Fa-

(1) Mat., xvi, 26.

cillè dicimus, oportere Christianum calumnias, persecutiones, tormenta et ipsam mortem libenter pati; sed cum hæc mala proxima sunt, cum vitæ periculum imminet, tunc caligo mentem obumbrat, et quod antè dilucidum videbatur, incredibili obscuritate circumfusum apparet. Humiles sumus, cum à nemine vilipendimur: patientes, cum nihil molestiæ occurrit. Documentis Vitæ Christianæ assentimur, quando nos non attingunt: cum verò ad nos pertinent, tunc irrepunt terrenarum cupiditatum illecebræ, mentemque confundunt, et ea in molliorem sensum nobisque commodiorem interpretamur. Latet enim veritas caligine obvoluta, eamque oderunt homines ob insitam illi austeritatem, quam natura nostra peccato vitiata pati non potest; et quia virtutibus amaritudo, vitiis voluptas admixta est; illà offensi, hæc deliniti præcipiti cursu in vitia ruunt, et posthabitâ veritate mendacium amplectuntur. Quòd si aliquando Præceptores audiunt qui ipsam veritatem proferant, ac veluti oculis exponant, quàmvis agnoscant se in tenebris et umbra mortis ambulare, et aliquo modo ad lucem aspirare incipiant, in suas nihilominus tenebras relapsi oculos claudunt, ne oblatum lumen aspiciant, similes dormientibus qui expergisci conantur, sed alto sopore demersi, protinùs in somnum remergunt. Nemo igitur mirari debet, si multa proponimus, nihil exequimur; tum quia difficultates quæ in bonis actionibus solent occurrere, non prævidemus, illisque apparentibus retrocedimus; tum quia magis in propriis viribus, quàm in Dei adjutorio confidimus, et ideò ingruente tentatione

deficimus, ut discamus non nostræ virtutis esse, sed Divinæ misericordiæ, quod vincimus; tùm quia denique multùm speculationi, parum affectui incumbimus, et leges benè vivendi in doctrina potius, quàm in conscientia habere volumus, scientiam Divinam studiosè inquirentes, non ut mores habeamus quos illa instituit, sed ut ad hominum laudes per ejus ostentationem perveniamus. Inanis autem labor est sapientiam discere, et insipienter vivere.

CAPUT VI.

REGULAS EVANGELICÆ PERFECTIONIS NON SOLIS RELIGIOSIS,
SED OMNIBUS CHRISTIANIS TRADITAS ESSE.

Quia plurimi sunt, qui tradita à Christo Christianæ perfectionis documenta nec discere, nec servare volentes, ne illa temerè abjecisse videantur, ad illos dumtaxat spectare asserunt, qui claustris inclusi à sæculi curis alieni sunt, ostendam evidentem quàm sit inanis et falsa eorum persuasio, ut, hoc errore sublato, veritas patefacta clarescat. Verissimum quidem est, duplici statu Christianorum vitam distingui, mundano, et religioso; uterque tamen, diverso licet tramite, ad eundem terminum tendit: et quod attinet ad praxim virtutum, ad mundi contemptum, ad paupertatem spiritus, ad amorem Crucis, par utriusque conditio est, hoc solo intercedente discrimine, quod Religiosi solemnium vo-

torum ac regularum vinculis divincti, strictiori jure quàm mundani ad perfectionem tenentur, in reliquis una et eadem vitæ ratio ab utrisque requiritur, unum et idem Evangelium omnibus prædicatum est. Cumque Deus nihil præcipiat nisi Charitatem, nihil prohibeat nisi cupiditatem, nulla in his differentia, nulla exceptio personarum reperitur. Præcepit Salvator noster, ne quis verbum otiosum loquatur, rationem de illo redditurus in die judicii, ne quis irascatur, ne quis concupiscat, nec ullam videmus positam esse distinctionem inter Monachos et conjugatos. Simili modo cùm dixit beatos esse qui lugent, infelices qui rident: cùm docuit, nos oportere semper orare, omnibus renuntiare, vitam odisse, nos ipsos abnegare, injurias patienter ferre, intrare per angustam portam, nullum certè hominum genus exclusit. Paulus item Apostolus cùm omnibus Christianis etiam conjugatis filiosque nutrientibus scriberet, nonne ab illis omnem exigat vitæ Monasticæ disciplinam? *habentes... inquit, alimenta, et quibus tegamur his contenti simus* (1). Quid amplius ab Anachoretis requireret? Petrus quoque et Jacobus Apostoli, nonne ad omnes Christi fideles scribebant, cùm eos hortabantur, ut essent sancti, integri, perfecti, in nullo deficientes (2)? Christus denique cùm dixit: *Estote... perfecti, sicut et Pater vester celestis perfectus est* (3), sermonem habuit ad omnes in se credentes, quibus altissimum Sanctitatis scopum præfixit, ut omnes qui

(1) I. Tim., vi, 8.

(2) I. Petr., i, 15. — Jac., i, 4.

(3) Mat., v, 48.

per adoptionem Filii Dei nominamur et sumus, Patris perfectionem æmulemur. Magna itaque cunctis Christianis sanctitatis necessitas indicta est, ne à paterna hæreditate tanquam degeneres excludantur.

CAPUT VII.

HUJUS LIBELLI UTILITAS, ET EXHORTATIO AD PERFECTIONEM.

Ideo, contemptis omnibus quæ bona mortales putant, huic soli curæ incumbendum est, ut per Christi vestigia ad evangelicæ perfectionis culmen properemus. Ad hoc referuntur quæcumque in hoc Libello collecta sunt, ut superatis sensuum præstigiis et veritate comprehensâ, quasi in Regionem originis nostræ revertamur, de vitiis triumphaturi, et in perpetuum regnaturi. Filii hujus sæculi persuadere conantur perfectionem rem difficillimam esse, nec posse in hoc mundo inveniri, ut segnis effectus homo quærere non audeat, quod se consequi posse desperet. Sed volenti nihil difficile, et quidquid arduum est, gratia Dei facile reddit. Tanta est autem pulchritudo justitiæ, tanta jucunditas æternæ lucis, tantus splendor incommutabilis veritatis, ut si unius tantum diei morâ in ea manere liceret, innumerabiles hujus vitæ anni pleni deliciis, et omni affluentia temporalium honorum, merito contemnerentur. Scriptum est enim : *Quia melior*

est dies una in atriiis tuis super millia (1). Nemo autem mirari debet si quæ aliquando in hoc tractatu repetita occurrent; connexa sunt enim virtutum documenta, et hæc est vis veritatis, ut quo propius ad ipsam accedimus, eò frequentius in eandem incurramus. Si quæ verò aspera et difficilia, si quæ graviora, et humanæ fragilitatis vires excedentia videantur, meminisse juvabit regnum cælorum vim pati, nec esse condignas passiones hujus temporis, quamvis unus omnes sustineat, ad futuram Gloriam, quæ revelabitur in nobis. Brevis labor est, merces æterna.

CAPUT VIII.

QUAM NECESSARIA SIT CHRISTIANO ULTIMI FINIS CONSIDERATIO.

Nec verbis exprimi, nec mente concipi potest, quanta sit inter Christianos ultimi finis ignorantia. Si nulla esset æternitas, si nihil post hanc vitam sperandum aut timendum foret, numquid aliter viveremus? Paucissimi sunt qui serio considerent hoc unum sibi et gravissimum negotium in hac vita peragendum esse, ad quod omnia dirigere, cui totis viribus incumbere oportet, ut quisque scilicet finem suum consequatur, qui propter se appetitur, et non refertur ad aliud, de quo Philippus Apostolus loquebatur cum dixit : *Ostende nobis Patrem, et sufficit*

(1) Psal., LXXXIII, 11.

nobis (1). Finis enim, qui est Deus, ejusque clara visio sufficit nobis, quia ejus non erit finis. Cætera nugæ et vanitates sunt, et afflictio spiritûs. Docet nos corporis figuratio ad quid nati sumus. Erecto enim vultu creavit nos Deus ut cælum aspiciamus, unde origo nostra, ubi patria est. Plerique tamen pecudum more in terram proni nihil quærunt, nihil sapiunt nisi terram; ac veluti lethargo oppressi vix ad magnos clamores, atque etiam admoto igne, caput attollunt. Tum paucis verbis imperfectè prolatis rursus obdormiunt, et verba salutis nec audire volunt, nec audita percipiunt. Verbum Domini est, *Quærite primum regnum Dei, et justitiam ejus: et hæc omnia adjicientur vobis* (2). Nos autem de regno Dei nihil solliciti, pecuniam primum quærimus, et sæculi dignitates atque voluptates, et huic soli curæ intenti sumus. Ille docuit nos unum esse necessarium (3); nos in multa distrahimur quæ nihil aliud sunt, quàm impedimenta salutis. Ait ille ut eadem hominibus faciamus quæ nobis volumus ab illis fieri (4); nos ex adverso ea facimus aliis quæ nolumus ab illis pati. Ille dixit: *No- lite judicare* (5), nos aliorum severissimi judices in fratrum oculis festucas arguimus, trabes in nostris non videntes. Præcipit ille ut ipsum toto corde et super omnia diligamus (6), nos opes et voluptates plusquam ipsum amamus, præferentes ei quid-

(1) Joan., xiv, 8.

(2) Mat., vi, 33.

(3) Luc., x, 42.

(4) Mat., vii, 12.

(5) Mat., vii, 1.

(6) Ibid., xxii, 37.

quid naturæ depravatæ errores fovet, quidquid blanditur concupiscentiæ. Inanis igitur est, quod ad nos attinet, prædicatio crucis, inutilis incarnatio Verbi, inefficax virtus Sacramentorum, quandoquidem ita vivimus, ac si nullam Dei et ultimi finis notitiam haberemus. Cùmque vita cujusque animalis in operatione sibi congrua consistat, nostra autem propria operatio sit cognitio et amor Dei, quidquid operamur huic fini conveniens, salutare est; quidquid extra illum, inutile et vanum; quidquid contra illum, perniciosum.

CAPUT IX.

CUM OMNES VELINT ESSE BEATI, CUR NON OMNES BEATI SINT.

Omnium qui ratione utuntur certa sententia est, velle homines beatos esse. De ipsa autem beatitudine multæ et magnæ controversiæ excitatæ sunt, in quibus Philosophi studia sua et otia contriverunt, ut discerent quæ sit vita beata, cujus appetitio Christianis et infidelibus, sapientibus et insipientibus communis est. Sed in quo vera beatitudo consistat, soli Christiani norunt, qui fide credunt fontem totius felicitatis et finem omnium appetitionum Deum esse, qui est summum bonum et finis ultimus, quem super omnia amare debemus, ut in ejus fruitione quiescamus. Satis autem deplorari non potest innumerabilium Christianorum cæca perversitas, qui cùm beatitudinem vehementer exoptent, nihil

tamen agunt, quo illam adipisci valeant : ita enim deluditur eorum mens falsâ quâdam felicitatis imagine, ut præsentium suavitate illecti, nihil appetant quod sensum excedat. Ideò beati esse volunt, nec possunt; quia actiones suas ad finem ultimum dirigere nolunt, ex quo fit ut miseri sint, non quod velint miseri esse, sed quoniam ea volunt ex quibus inevitabilis miseria sequitur, ipsis etiam invitis. Sicut in circulo quantumvis amplo unum est medium, quod centrum vocant, ad quod omnes lineæ vergunt, et quamvis circuli ambitus in partes innumerabiles secari queat, nihil tamen verè est præter illud unum, quod quasi quodam æqualitatis jure omnibus dominatur : ita animus unum Deum semper quærere, et ad illum tendere debet, à quo si recedit, multitudine obruitur, quæ ipsum unum invenire non sinit. Hoc unum à nobis exigit Deus, quia hoc solum necessarium est. Cætera omnia si desint, nihil necessarium deest, quandoquidem nec quod vivamus necessarium est. Quod si vita necessaria non est, multò minus quæ ad illam spectant. Qui autem vivit necessitate officii, uni Deo vivere et servire debet. Ita enim in hoc mundo constituta est rationalis creatura, ut si convertatur ad bonum immutabile, fiat beata; si ab eo avertatur, misera sit.

CAPUT X.

OMNIA AD DEUM REFERENDA ESSE PURA INTENTIONE.

Cùm omnes in hoc mundo peregrini simus et viatores, qui ad patriam pergimus, necessarium nobis est indesinenter progredi, ac seriò disquirere quò tendamus, quo fine, et quâ intentione operemur, et ad quid præsentibus studiis spectemus. Homo enim operatur propter finem, et quò purior est operantis intentio, eò perfectius est opus. Bonum opus intentio facit, intentionem dirigit fides. Impiorum et reproborum est illa vox : *Ergo... fruamur bonis quæ sunt* (1), nam Deo frui, creaturis uti debemus. Et omnes quidem creaturæ, quantum est ex parte Dei, semilæ sunt et modi, quibus ad ipsam perducimur : malitiâ verò nostrâ impedimenta fiunt, quibus ab eodem avertimur, et à scopo abducimur : quoniam, ut ait Sapiens : *Creaturæ Dei in odium factæ sunt, et in tentationem animabus hominum, et in muscipulam pedibus insipientium* (2) : insipientium, inquit, qui Deum ducem non sequuntur, qui ab ejus lumine mentis oculos avertunt, et decus creaturarum amantes, in umbra et obscuritate perambulant, eò languidiores ad perferendam Dei lucem effecti, quò magis umbræ inhærent. Quòd si omnes creaturæ ad hoc conditæ sunt,

(1) Sap., II, 6.

(2) Ibid., XIV, 11.

ut iis utamur ad finem ultimum consequendum, avellenda ab illis affectio est, et ad Deum transferenda, qui finis est. Etenim finis appeti et amari debet sine fine et termino, quia ejus bonitas summa est et independens; illa verò quæ ad finem perducunt eatenus amantur, quatenus ad ipsum finem consequendum juvant, à quo eorum bonitas pendet. Christiani igitur hominis est, quicquid cogitat, quicquid loquitur, quicquid agit, ad Deum referre, non ore duntaxat, aut minus fervidâ spiritus applicatione, sed toto animi conatu, et affectu à rebus terrenis prorsus avulso: nam sæpè decipimur specie recti, et relabimur in nos ipsos, nostra potius commoda, in ipsis etiam spiritualibus exercitationibus, quam Deum quærentes. Ideò Scriptura dicit arctam et difficilem esse viam salutis, quia natura corrupta divinis rationibus ac puræ intentioni repugnat, et ad se omnia refert: cum autem hæc repugnantia assiduo usu et delectatione divinæ legis superata fuerit, lata fit via, levia mandata, jugum suave.

CAPUT XI.

UNDE PROVENIAT QUOD PLERIQUE A FINE ABERRANT.

Præclare et ex alta sua sapientia, mortalium Sapientissimus dixit: *Stultorum infinitus est numerus* (1). Maxima enim ac penè infinita hominum turba, intolerabili ac perpetuis lacrymis deplorandâ

(1) Eccl., 1, 15.

insaniâ transigit in nugis dies suos, carnem spiritui, tempus æternitati, terrena Divinis præponens; donec miserabilis vitæ actio in horribilem mortis tragœdiam desinit, et in puncto ad inferna descendunt. Si de lite vincenda, de acquirenda possessione, aut de consequenda dignitate sermo sit, nulli parcitur labori, exhauritur ærarium, evolvuntur libri, prisca monumenta excutiuntur. At cum agitur de cœlesti Regno, de sempiterna beatitudine adipiscenda, dormiunt omnes, nemo excitatur, nulla diligentia, nulla cura adhibetur. Pro his quæ corpus afficiunt et lædunt, cujusmodi sunt fames, sitis, frigus, æstus, dolores, infirmitates, sensa habemus infallibilia, ex quibus fit ut omne studium nostrum, omnisque industria in his evitandis continuo occupetur. Ad animæ autem famem, frigus, ægritudinem, et alia mala, omni prorsus sensu caremus, ac si pars hominis nobilior et excellentior, quâ vivimus, quâ ratiocinamur, quâ similes Angelis sumus, aut extranea foret, aut omnino non esset. Vincit nimirum et prævalet pars animalis, et hæc fragilis vita plus diligitur quam sempiterna, nec in alio omnis nostra sollicitudo attentius occupatur, quam ut homo brevi moriturus aliquantò seriùs moriatur. Provenit hoc, primum ex crassa et supina ignorantia, sive potius ex inadvertentia, nesciunt enim plerique, aut non considerant, ad quid conditus sit homo, quem sibi debeat in omni parte vitæ suæ scopum præfigere, et quâ viâ ad illum possit pertingere, sicut scriptum est: *Desolatione desolata est omnis terra: quia nullus est qui recogitet corde* (1). Pro-

(1) Jerem., XII, 11.

venit ex multitudine et sævitia hostium in nos irruentium, quorum laqueos nemo potest evadere, nisi à Domino exercituum conterantur. Cingunt enim nos et obsident caro fragilis, mundus blandiens, et agmina dæmonum insidiantium. Provenit ex defectu luminis, cujus in mundo profunda nocte sepulto maxima inopia est, nec illud in oratione ab eo exquirimus, qui solus potest, discussis tenebris, mentem nostram illuminare. Provenit tandem ex segnitie et inconstantia, quia virtus in desiderio est, et non in opere: et cum ad praxim veniendum est, difficultate territi recedimus. Et omnes quidem ad Christum pervenire vellent, sed post illum ire nemo vult: eo frui vellent, sed non imitari: ipsum assequi desiderant, sed non sequi. Vellent lucrum sine labore, coronam sine certamine. Placent præmia, displicet lucta.

CAPUT XII.

DECIPIMUR SPECIE RECTI.

Omnis mundi felicitas, et quidquid vulgus amat ac plurimi æstimat, instar picturæ est, quam si quis ad falsum et exiguum lumen præsentis temporis, quasi ad lumen lucernæ intuat, speciem aliquam pulchritudinis habere videtur, quæ allicit et trahit ad se: sed si ad lucem æternitatis, quasi ad radios fulgentissimi Solis introspectat, clarissimè perspiciet nihil aliud esse, quàm deformem et vix adumbratam

imaginem, et incompositam linearum confusionem. Obscura nimirum est oculis mundi lux Evangelii, quæ in tenebris lucet, sed tenebræ eam non comprehendunt. Hæc sola nos illuminat, ut quid intersit inter bonum et malum, inter verum et apparens discernere, et pretiosum à vili separare valeamus. Per hanc veritatem cognoscimus, quæ permanet in æternum, quæ habitat in interiori homine, instruens nos non hæere in pulchritudine creaturarum; sed earum nitorem ita percurrere, ut ad rerum omnium Conditorem per amorem recurramus. Hæc docet nos soli Deo adhærere, omnemque fiduciam in ipso ponere, non in principibus, non in amicis, nec etiam in fratribus, quia cum singuli propria principia et fines habeant, proprioque commodo studeant, tandiù nobiscum erunt, quamdiù nos utiles credent ad proprios fines consequendos: cum verò ex nobis nullum emolumentum sperabunt, procul à nobis recedent. Cavendum igitur ne species decipiat nos, ne solatium et felicitatem quæramus in creaturis quæ non sunt, nec pretium habent nisi ab errore vulgi, et ab ignorantia et cæcitate nostra, relicto Deo bonorum omnium fonte, qui solus verè est, et extra quem nec quies, nec pax reperitur. Infelicissimus homo est, qui ab eo recedit, qui summus est.

CAPUT XIII.

HUMANÆ VITÆ CURSUS ET PERVERSITAS.

Hoc circulo humanæ vitæ cursus irrequietâ vertigine perficitur, et circumvolvitur. Edunt homines, bibunt, dormiunt rursûmque surgunt, ut iterûm gulæ et somno indulgeant. Opes congregant, et non est finis acquisitionis eorum. Jucundè vivere volunt, tardius mori. Inter baptismum et extremum halitum congeries quædam et confusio intercedit Sacrarum et profanarum actionum, Sacramentorum et criminum, Confessionum et relapsûs. Nulla dies sine labe transigitur, omnesque passim in incertum currunt absque ulla sui finis consideratione. Et omnes quidem currunt, sed pauci omninò sunt qui perveniant ad metam. Non enim considerant qualis in Cælo gloria parata sit illis, qui triumphato sæculo Christi fidem et legem custodiunt. Fecit Deus mundum, et in eo creavit hominem ad imaginem et similitudinem suam, tribuens illi intellectum, ut Factorem agnosceret; voluntatem, ut diligeret; memoriam, ut memor esset mandatorum ipsius ad faciendum ea; sensus ad serviendum ei, linguam ad enarrandas et decantandas laudes ejus. Universa autem quæ in mundo sunt, propter hominem condidit, eique cuncta subjecit, ut ipse Creatori subiectus rebus omnibus ad salutem suam et ad Dei gloriam uteretur. Sed voluptatum illecebris depravati mortales ad infima deprimentur, Deique donis

tam interioribus quàm exterioribus, scientiis, divitiis, honoribus ipsaque valetudine et vitâ nonnisi ad commoda corporis, et ad injuriam Creatoris utuntur: quibus si rectè uterentur, ornamentum animi forent, vitæ præsentis subsidia, et ad finem ultimum consequendum aptissima instrumenta. Tanta est hominis perversitas et malitia, ut in sui-perniciem convertat, quæ sibi à Deo tradita sunt ad perpetuam Beatitudinem comparandam.

CAPUT XIV.

VIA RECTA AD FINEM EST UT QUISQUE SUAM CRUCEM FERAT.

Debet omnis homo, ut finem suum citius consequatur, vitam suam dirigere secundum rationes æternas, et per viam statui suo convenientem ad propositam sibi metam properare. Sed non omnes hoc servant, plurimi enim stulto errore delusi viam sibi ad finem proprio arbitrio præscribunt, illam deserentes, quam Divina providentia unicuique destinavit. Sicut Princeps militiæ Regis Syriæ nomine Naaman, quamvis optaret à lepra sanari, remedium tamen facillimum ab Elizæo præscriptum recusabat, illud præferens quod ipse sibi finxerat, solo Prophetæ tactu se sanandum putans; jamque iratus lepram suam secum ferens recedebat; nec unquam curatus fuisset, nisi postmodum servi fidelis admonitione sapientior factus, indicatum à sancto viro remedium adhibuisset. Ita plerique

propriam sibi semitam sternunt, quâ perveniant ad finem, multa decernentes à proprio statu et instituto aliena, quibus exequendis vel facultas deest, vel occasio, vel obstant, quæ prætermitti nequeunt, quotidianæ occupationes. Ex quo fit ut semper in desideriis sint, et nihil unquam, quod ad finem obtinendum prosit, operentur. Via autem brevis et expedita illa est, quam Christus ostendit dicens, ut, qui vult ipsum sequi, accipiat et ferat crucem suam: suam, inquit, non alienam: à Deo acceptam, non à se inventam: non quæ temerè usurpetur, et vires excedat; sed quam paravit Divina sapientia, quæ simul ferendi vires subministrat. Cavendum igitur primò, ne mens aberret à fine, quem qui nescit, illa quoque ignorat quæ ad ipsum perducunt. Tum cognito fine, quoniam diversæ occurrunt semitæ ad ipsum pergere volentibus, illa præferenda et eligenda, quæ proprio statui conveniat, ut quisque videlicet crucem suam ferat, sicut Dominus præcepit. Porrò crux singulorum hæc est, officio suo exactissimè fungi, adversitates quotidie occurrentes patienter ferre, et ad perfectionem sui statûs nullâ prætermisâ occasione se ipsum erudire. In omni loco et statu Christianam perfectionem consequi licet, et pervenire quò tendimus, si in vocatione sua quisque permaneant.

CAPUT XV.

CONDITIONES ULTIMI FINIS, ET CUR AB ILLO PLERIQUE
ABERRENT.

Ultimi finis duæ sunt conditiones, quod sit bonum perfectum, et quod sit per se sufficiens, ita ut vitam prorsus tranquillam, nulloque exteriori bono indigentem reddat, atque omnem motum terminet naturalis desiderii, etiamsi solum possideatur. Quicumque enim indiget, illud quo indiget adipisci desiderat: qui autem aliquid desiderat, non quiescit, donec illud consequatur. Hæ verò conditiones in solo Deo reperiuntur, qui summum et perfectissimum bonum est, et solus potest omne desiderium nostrum explere. *Satiabor*, inquit Propheta, *cum apparuerit gloria tua* (1). Verumtamen humani generis vitium execrabile est, ut summum bonum illud esse definiat, quod præ cæteris ita diligit, ut ab eo amoveri non possit, quamvis propriæ conscientiæ iudicio id malum esse non ignoret. Tanta vis est perversi animi, ut nec alieno, nec proprio iudicio acquiescat. Ideò plurimi sunt, qui aut veri finis ignorantia, vel perversæ voluntatis vitio, falsa potiùs bona, quàm vera sectantis, à summo bono aberrant, nec ipsum unquam assequuntur. Hi semper miseri et detestabiles rerum ordinem turbant, atque confundunt, à Deo aversi, et creaturis tamquam fini

(1) Psal., xvi, 15.